

Predicting Obsessive-compulsive behavior and Phobic Anxiety among Students of Medical Sciences: The role of the Concept of God

Ali Akbar Haddadi kuhsar^{1*} , Bagher Ghobari Bonab²

1- Faculty of Psychology & Education, University of Tehran, Tehran, Iran.

2- Department of Special Education, Faculty of Psychology & Education, University of Tehran, Tehran, Iran.

*Correspondence should be addressed to Mr. Ali Akbar Haddadi kuhsar; Email: haddadi280@ut.ac.ir

Article Info

Received: May 22, 2018

Received in revised form:

Jul 28, 2018

Accepted: Aug 4, 2018

Available Online: Sep 23, 2018

Keywords:

Concept of God

Obsessive-compulsive

Phobic anxiety

University students

Abstract

Background and Objective: The concept of God which is conveyed to individuals by means of oral and cultural media is a conceptual understanding of people about attributes of God and is closely associated with psychological health of individuals. Having said that, the aim of the current research was predicting obsessive-compulsive behavior and phobic anxiety in students of Medical Sciences in 2014, examining the role of the concept of God in this regard.

Method: In this descriptive-correlational study, whose statistical population was the students at Tehran University of Medical Sciences, 367 students were selected by proportional stratified sampling. God Concept Scale and Scales of Obsessive-Compulsive and Phobic Anxiety of Symptoms Checklist-90R were administered on them. All ethical issues were observed in this study and the researchers declared no conflict of interests.

Results: Multiple regression analysis of the data indicated that obsessive-compulsive behavior and phobic anxiety of university students can be predicted by the way they frame the concept of God. Moreover, the findings revealed that the male students who had a positive concept of God were lower in phobic anxiety ($r=24$; $p<0.05$). However, the female university students who had a positive concept of God were lower in obsessive-compulsive behavior ($r=28$; $p<0.05$).

Conclusion: According to the findings, it can be concluded that obsessive-compulsive behavior and phobic anxiety of university students are subject to their concept of God.

Please cite this article as: Haddadi kuhsar AA, Ghobari Bonab B. Predicting Obsessive-compulsive behavior and Phobic Anxiety among Students of Medical Sciences: The role of the Concept of God. *J Res Relig Health*. 2018; 4(4): 59- 68.

Summary

Background and Objective: The conceptualization of a person from God is an abstract theosophical and rational one which has been discussed in theological discourses while individual's representation of God based on experience of divine being is combined with feeling, internal experience of God individuals encounter through life experiences. This concept (representation of God) has been discussed predominantly in the area of religious psychology and spirituality. The concept of God and representation of God both are different components of the same process in that both shape individuals' comprehension of a

transcendental being. What individuals know about divine being is very important in shaping their experience (1). Gorsuch believed that conceptualization of God was very complicated, and from a psychological point of view it is related to different forms of prayers, rituals, personal variables, and mental health (1).

Conceptualization of God and its attributes is a religious belief conveyed by language in the community. For example, a clergy teaches attributes of God to people and individuals obtain religious conviction and beliefs through this verbal community, without having an experience (2,3). Several researchers have studied the concept of God and some other variables in religious psychology (2- 4). Others have

examined the relation between the concept of God as well as mental and physical health (5). Studies show that having a positive concept of God is related to emotional well-being, mental health and being closer to God. (6-10).

Aryan Dell and Atmae have shown the relation between a negative concept of God (attributing God's revengefulness, and anger) and symptom checklist. In this study, students who described God using negative attributes such as vengeance and anger showed obsession and phobic disorders (11). Moreover, Schaefer and Gorsuch reported that the determinants of mental health and psychological compatibility of adults showed levels of anxiety in individuals inversely related to the perception of benevolence of God, the presence of God, guidance of God, omnipotence of God. Therefore, students who believed God is benevolent, they were less anxious, but individuals who believed that God is not accessible; they were more anxious (12).

The main purpose of the current study was to predict obsessive-compulsive and phobias from the concept of God among college students, who were studying in Tehran Medical Sciences University in 2014.

Method: To this end, a descriptive-correlational study was utilized, and 367 students from Tehran Medical Sciences University were selected by means of proportional stratified sampling. God Concept Scale and Scales of Obsessive-Compulsive and Phobic Anxiety of Symptoms Checklist-90R were administered on them.

Results: Regression analysis indicated that obsessive-compulsive and phobic anxiety of college students can be predicted by the way they framed the concept of God. In addition, the data revealed that female students who had a positive concept of God were lower in phobic anxiety ($r=0.24$; $p>0.05$). However, male college students who had a positive concept of God were lower in obsessive-compulsive behavior ($r=0.28$; $p>0.05$).

Discussion and Conclusion: The results of the current study indicated that the quality of a person's conception of God is related to their obsessive compulsive behavior and phobias among university students. Furthermore, the results of the study showed that student's obsessive-compulsive disorders and phobias can be predicted through their quality of the concept of God. Moreover, the results demonstrated that individuals who had a positive concept of God, their obsessive behaviors are less than other students. They also had lower level of phobia compared to other students. These findings were consistent with the results of the previous studies (11, 12). Considering the findings of the present and previous studies, one can conclude that the conceptualization of an individual from God is related to the obsessive-compulsive disorder and phobia. In addition, it is worth noting that through intervention to increase positive conceptualization of God, we can prevent obsession and phobia among college students. The current study shows the importance of the concept of God

(conceptualization) as for the medical students' health status. It also shows that by modifying students' conceptualization of God, their psychological problems (including obsession and phobia) will be lowered.

References

1. Gorsuch RL. The conceptualization of God as seen in adjective ratings. *J Sci Stud Relig.* 1968;7:56-64.
2. Lawrence RT. Measuring the image of God: The God image inventory and the God images scales. *J Psychol Theol.* 1997;25:214-26.
3. Spero MH. Religious objects as psychological structures. Chicago, IL: University of Chicago Press;1992.
4. Rizzuto AM. The birth of the living God. Chicago, IL: University of Chicago Press; 1979.
5. Larson D, Larson S. Spirituality's potential relevance to physical and emotional health:A brief review of quantitative research. *J Psychol Theol.* 2003;31:37-51.
6. Benson H. Timeless healing: The power and biology of belief. New York: Simon & Schuster 1996.
7. Christy JH. Prayer as medicine. *Forbes.* 1998;161(6):136-7.
8. Easterbook G. Faith healers. *New Republic.* 1999;221:20-3.
9. Ellison CG, Levin JS. The religion-health connection: Evidence, theory and future directions. *Health Education & Behavior.* 1998;25:700-20.
10. Faneuli N. The spirituality of wellness. *American Fitness.* 1997;15:42-6.
11. Arrindell WA, Ettema JHM. SCL90-R. Handleiding bijeen multidimensionele psychopathologie indicator [Manual Multidimensional Psychopathology Indicator]. Lisse:Swets En Zeitlinger. 1986.
12. Schaefer CA, Gorsuch RL. Psychological Adjustment and Religiousness: The Multivariate Belief-Motivation Theory of Religiousness. *J Sci Stud Relig.* 1991;30(4):448-61.

التنبؤ بالوسواس القهري والرهاب (الفوبيا) لدى طلاب جامعة طهران للعلوم الطبية: دور مفهوم الله

علي أكبر حدادي كوهسار^{١*}، باقر غباري بناب^٢

١- كلية علم النفس والعلوم التربوية، جامعة طهران، طهران، إيران.

٢- قسم علم النفس وتعليم الاطفال الخاصة، كلية علم النفس والعلوم التربوية، جامعة طهران، طهران، إيران.

* المراسلات الموجهة إلى السيد علي أكبر حدادي كوهسار؛ البريد الإلكتروني: haddadi280@ut.ac.ir

معلومات المادة

الوصول: ٧ رمضان ١٤٣٩

وصول النص النهائي: ١٤ ذيقعدة ١٤٣٩

القبول: ٢١ ذيقعدة ١٤٣٩

النشر الإلكتروني: ١٣ محرم ١٤٤٠

الكلمات الرئيسية:

الرهاب

الطلاب

مفهوم الله

الوسواس

الملخص

خلفية البحث وأهدافه: إن مفهوم الله، الذي ينتقل عن طريق الثقافة اللغوية والكلامية إلى البشر، ويحدد الإدراك البشري لله، يرتبط ارتباطاً وثيقاً بالسلامة النفسية للأفراد. فالغرض من الدراسة هذه، التنبؤ بالوسواس القهري والرهاب على أساس مفهوم الله لدى طلاب جامعة.

منهجية البحث: هذا البحث من النوع الوصفي. الارتباطي ويشتمل المجتمع الاحصائي، جميع طلاب جامعة طهران للعلوم الطبية حيث تم اختيار ٣٦٧ منهم باستخدام طريقة أخذ العينات الحصصية وتم تنفيذ (تطبيق) مقياس المفهوم الفردي لله (GCS) ومقاييس الوسواس القهري والرهاب في قائمة أعراض المرض (SCL-90R) عليهم. تمت مراعاة جميع الموارد الاخلاقية في هذا البحث. و اضافة الى هذا فإن مؤلفي المقالة لم يشيروا الى تضارب المصالح.

الكشوفات: كشف تحليل البيانات باستخدام تحليل الانحدار المتعدد أنه يمكن توقع الوسواس القهري والرهاب من خلال مفهوم الله عند الطلاب. كما أظهرت نتائج الدراسة أن الطلاب الذكور الذين لديهم مفهوم إيجابي عن الله لديهم نسبة اقل من الرهاب ($P < 0.05$ و $r = 0.24$)، وال طالبات اللواتي كانت لهن نظرة ايجابية عن مفهوم الله كانت نسبة الوسواس القهري عندهن أقل من غيرهن ($P < 0.05$ و $r = 0.28$).

الاستنتاج: يمكن الاستنتاج من الكشوفات أن كلا من الوسواس القهري والرهاب عند الطلاب في الواقع يعتمدان على نوعية مفهوم الله ومستوى وجوده لدى الطلاب.

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Haddadi kuhsar AA, Ghobari Bonab B. Predicting Obsessive-compulsive behavior and Phobic Anxiety among Students of Medical Sciences: The role of the Concept of God. J Res Relig Health. 2018; 4(4): 59- 68.

پیش‌بینی وسواس و فوبیا در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران: نقش مفهوم خدا

علی اکبر حدادی کوهسار^{۱*}، باقر غباری بناب^۲

۱- دانشکده‌ی روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۲- گروه روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشکده‌ی روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

*مکاتبات خطاب به آقای علی اکبر حدادی کوهسار؛ رایانامه: haddadi280@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله

دریافت: ۲ خرداد ۹۶

دریافت متن نهایی: ۶ مرداد ۹۷

پذیرش: ۱۳ مرداد ۹۷

نشر الکترونیکی: ۱ مهر ۹۷

چکیده

سابقه و هدف: مفهوم خدا که از طریق فرهنگ زبانی و کلامی به انسان‌ها انتقال می‌یابد و برداشت انسان‌ها را از خداوند مشخص می‌کند با سلامت روان‌شناختی افراد ارتباط تنگاتنگی دارد. هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی وسواس و فوبیا بر اساس مفهوم خدا در دانشجویان است.

روش کار: این پژوهش از نوع توصیفی - همبستگی و جامعه‌ی آماری آن شامل همه‌ی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران است که با استفاده از روش نمونه‌گیری سهمی، تعداد ۳۶۷ نفر از آنان انتخاب شدند و مقیاس مفهوم‌سازی فرد از خدا (GCS) و مقیاس‌های وسواس و فوبیا در فهرست نشانه‌های مرضی (SCL-۹۰R) بر روی آنان اجرا شد. در این پژوهش همه‌ی مسائل اخلاقی رعایت شده است و نویسندگان مقاله هیچ‌گونه تضاد منافی گزارش نکرده‌اند.

یافته‌ها: تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که میزان وسواس و فوبیا را می‌توان از روی مفهوم خدا در دانشجویان پیش‌بینی کرد. همچنین نتایج پژوهش نشان داد دانشجویان پسری که مفهوم مثبتی از خدا داشتند دارای فوبیای کمتر ($P < 0/05$ و $r = 24$) و دانشجویان دختری که مفهوم مثبتی از خدا داشتند دارای وسواس کمتری بودند ($P < 0/05$ و $r = 28$).

نتیجه‌گیری: از یافته‌های به‌دست‌آمده می‌توان نتیجه گرفت که وسواس و فوبیای دانشجویان تابعی از کیفیت و چگونگی مفهوم خدا است.

واژگان کلیدی:

دانشجویان

فوبیا

مفهوم خدا

وسواس

استناد مقاله به این صورت است:

Haddadi kuhsar AA, Ghabari Bonab B. Predicting Obsessive-compulsive behavior and Phobic Anxiety among Students of Medical Sciences: The role of the Concept of God. J Res Relig Health. 2018; 4(4): 59- 68.

مقدمه

افزایش بوده است (۲) و متغیرهای مختلفی با فراوانی این اختلالات ارتباط دارند که از آن میان می‌توان به میزان دین‌داری و معنویت افراد اشاره کرد. از بین شاخص‌های دینی نیز مفهوم و برداشت از صفات خداوند دارای اهمیت بیشتری است (۳).

دانشجویان معمولاً جزء گروهی به حساب می‌آیند که نسبت به همسالان خود دارای اختلالات کمتری هستند (۱). در سال‌های اخیر روند شیوع اختلالات در دانشجویان رو به

دوره‌ی ۴، شماره‌ی ۴، پاییز ۱۳۹۷

مجله‌ی پژوهش در دین و سلامت

مثبت از خدا موجب ارتباط عاطفی بیشتر و نزدیک‌تر با خدا و نیز افزایش سلامت روانی افراد خواهد شد (۱۱-۱۵).
 آراین‌دل و اتماء^۳ ارتباط بین مفهوم منفی از خدا (توصیف خدا در قالب نیرویی انتقام‌گیر و خشمگین) با نشانه‌های مرضی را نشان داده‌اند. در پژوهش آنان دانشجویانی که خداوند را بیشتر با صفت خشمگین و انتقام‌گیر توصیف می‌کنند دارای نشانه‌های مرضی وسواس و فوبیای بیشتر و سلامت روانی کمتری هستند (۱۶).

نتایج پژوهش کی‌سر^۴ نشان داد که بین مفهوم مثبت از خدا و افسردگی پایین در بیماران روانی رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. در این پژوهش افرادی که مفهوم مثبت از خدا داشتند افسردگی‌شان در سطح پایین‌تر؛ و افرادی که مفهوم منفی از خدا داشتند افسردگی‌شان در سطح بالاتری بود (۱۷). شاپ - جانکر^۵ و همکاران بین اختلالات و ناراحتی‌های روانی و نوع مفهوم خدا در ۴۶ بیمار روانی رابطه‌ی معنی‌داری پیدا کرده‌اند. در پژوهش آنان افرادی که مفهوم منفی از خدا دارند بیماری‌ها و ناراحتی‌های روانی‌شان به طور معنی‌داری بیشتر از دیگران است (۱۸).

در پژوهش اورلینگر - بانتگو^۶ و همکاران احساس‌های منفی نسبت به خدا با دل‌بستگی ناایمن، اجتناب مضر و ناراحتی‌های روانی توأم است و ناراحتی‌های روانی در افرادی که مفهوم منفی از خدا دارند به مراتب بیشتر از دیگران است. همچنین دل‌بستگی اضطرابی با سلامت روانی پایین و دل‌بستگی ایمن به خدا با سلامت روانی بالا و افسردگی پایین‌تر توأم است (۱۹). افزون بر این، افرادی که خداوند را خشمگین و ناخوشودنی توصیف می‌کنند، نشانگان افسردگی در آنان بیشتر از افرادی که خداوند را مهربان و بخشنده توصیف می‌کنند، گزارش شده است (۲۰). انگیزه‌های مذهبی با مفهوم خدا ارتباط دارد و شاخص‌های سلامت از قبیل اضطراب، وسواس، فوبیا و سازگاری روان‌شناختی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۲۱-۲۴).

در پژوهشی عوامل تعیین‌کننده‌ی سلامت روان و سازگاری روانی افراد بزرگسال نشان داد که اضطراب افراد با بُعد خیرخواهی مفهوم خدا، حضور خدا، رهنمون بودن، پایداری و قدرتمند بودن او رابطه‌ی منفی دارد. افرادی که اعتقاد دارند خداوند خیرخواه، حاضر و قدرتمند است، اضطراب‌شان کمتر از افراد دیگر؛ و افرادی که اعتقاد دارند خداوند دور از دسترس

مفهوم‌سازی فرد از خداوند و صفات او باوری دینی است که از طریق دانش زبانی و کلامی به ما رسیده است. افزون بر این، روحانیون صفات خداوند را در فرهنگ دینی به افراد آموزش می‌دهند و افراد با توجه به آن صفات باور دینی پیدا می‌کنند، بدون اینکه تجربه‌ی روزانه‌ی افراد شکل‌دهنده‌ی مفهوم خدا در آنان باشد (۳ و ۴). برخی از پژوهشگران کوشش کرده‌اند که سطوح مختلف درک و برداشت افراد از مفهوم خدا را بررسی کنند (۳-۵).

در برخی از پژوهش‌ها رابطه‌ی بین باورهای دینی و مفهوم خدا با سلامت روانی و جسمانی بررسی شده است (۶). نتایج نشان داده است که بین باورها و اعتقادات مذهبی با سلامت روانی و جسمانی رابطه وجود دارد. افزون بر این، افراد مذهبی و معنوی در مقایسه با افراد غیرمذهبی احتمال بازگشت به حالت سلامتشان پس از بیماری بیشتر است (۷). همچنین کونیک^۱ گزارش داده است که افراد مذهبی در مقایسه با افراد غیرمذهبی کمتر دچار اختلالات و نارسایی‌های جسمی می‌شوند (۸). هر چند تعدادی از پژوهش‌ها رابطه‌ی دل‌بستگی ایمن به خدا با متغیرهای سلامت جسمی و روانی را نشان داده است (۹)، ارتباط بین مفهوم خدا و سلامت روانی را به‌طور غیرمستقیم می‌توان از تحقیقات مربوط به مذهب و سلامت روان استنباط کرد. مفهوم‌سازی فرد از خدا عبارت است از برداشت انتزاعی، متکلمانه و عقلانی از خدا که در حوزه‌ی الهیات درباره‌ی آن بیشتر بحث شده است (۱۰)، افزون بر این، مفهوم تصور فرد از خدا مبتنی بر واکنش احساسی و تجربی فرد از خدا است که در اثر تجربیات زندگی او حاصل می‌شود و در حوزه‌ی روان‌شناسی دین و معنویت درباره‌ی آن بیشتر بحث و بررسی شده است. مفهوم خدا و تصور فرد از او جنبه‌های مختلف فرایند پیچیده‌ی است که در ضمن آن برداشت‌های فرد از وجود باری تعالی شکل می‌گیرد. آنچه انسان درباره‌ی خدا می‌داند در شکل‌دهی تجربیات او از خداوند مؤثر است. گورساج^۲ معتقد است که مفهوم‌سازی فرد از خدا بسیار پیچیده‌تر و از نظر روان‌شناسی با معنی‌تر از آن چیزی است که با ارزیابی‌های مکرر درجات اعتقاد مذهبی به دست آید. او باور دارد که این مفهومی‌شدن ممکن است با تکرار شکل‌های مختلف نیایش، اعتقادات مذهبی، مناسک دینی، متغیرهای شخصیتی و سلامت روانی مرتبط باشد (۱۰). در هر حال نتایج پژوهش‌ها نشان داده است که داشتن مفهوم

³ Arrindell & Ettema

⁴ Kaiser

⁵ Schaap-Jonker

⁶ Eurelings-Bontekoe

¹ Koenig

² Gorsuch

ضریب برای عوامل یادشده به ترتیب برابر ۰/۹۷، ۰/۶۳، ۰/۷۹، ۰/۷۲ و ۰/۷۱ به دست آمده است.

۲) مقیاس‌های وسواس و فوبیا، فهرست نشانه‌های مرضی (۲۹): این مقیاس‌ها به ترتیب دارای ۱۰ و ۷ سؤال است که افراد در یک مقیاس ۵ درجه‌یی لیکرت از ۰ تا ۴، میزان ناراحتی خود را (از هیچ تا خیلی زیاد) گزارش می‌دهند و دامنه‌ی نمره‌ها برای وسواس بین ۱۰ تا ۴۰ و برای فوبیا بین ۷ تا ۲۸ است. ضریب همسانی درونی مقیاس‌های فهرست نشانه‌های مرضی نیز بین ۰/۷۷ تا ۰/۹۰ قرار دارد. در پژوهش حاضر این ضریب برای مقیاس‌های یادشده به ترتیب برابر با ۰/۸۷ و ۰/۷۶ بود.

در این پژوهش برای تحلیل داده‌ها علاوه بر داده‌های توصیفی که نشان‌دهنده‌ی ویژگی‌های متغیرهای وسواس، فوبیا و مفهوم خدا است، از همبستگی و تحلیل رگرسیون چندگانه نیز استفاده شد تا متغیرهای پیش‌بینی‌کننده‌ی وسواس و فوبیا در دانشجویان شناسایی شود. قبل از اجرای پژوهش، از شرکت‌کنندگان رضایت آگاهانه دریافت شد. طی اجرای پژوهش نیز آگاهی افراد از آزادی در ترک پژوهش و تمایل به شرکت در مطالعه و محرمانه بودن اطلاعات آزمودنی‌ها رعایت شد.

یافته‌ها

پس از تحلیل همبستگی ابعاد مفهوم خدا با وسواس و فوبیا در دانشجویان پسر و دختر، در مرحله‌ی بعد برای بررسی سهم ابعاد مفهوم‌سازی فرد از خدا در تبیین میزان وسواس و فوبیا از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای استفاده از مدل رگرسیون لازم است پیش‌فرض‌های استفاده از آن آزموده شود. بدین منظور، آزمون دوربین/ واتسن^۱ برای بررسی استقلال خطاها، آزمون هم‌خطی با دو شاخص ضریب تحمل و عامل تورم واریانس و آزمون کالموگروف/ اسمیرنوف^۲ برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها انجام شد. در پیش‌وسواس و فوبیا از روی ابعاد مفهوم‌سازی فرد از خدا، مقادیر عددی آزمون دوربین/ واتسن و آزمون کالموگروف/ اسمیرنوف بیانگر استقلال خطاها و نرمال بودن توزیع بود. نتایج تحلیل رگرسیون و مفروضه‌ی هم‌خطی بودن در جدول‌های شماره‌ی ۲ و ۴ مشاهده می‌شود. شاخص‌های هم‌خطی بودن نشان می‌دهد که بین متغیرهای پیش‌بین هم‌خطی وجود نداشت؛ و از نتایج حاصل از مدل

انسان‌ها است، اضطرابشان بیشتر است (۲۴). افزون بر این نتایج برخی از پژوهش‌ها حاکی از ارتباط مثبت مفهوم خدا با افسردگی (۲۵)، جنبه‌ی دینی با پیامدهای سلامت روان‌شناختی مثبت (۲۶)، تصور دوست داشتن خداوند، احساس معنا و هدفمندی در زندگی است (۲۷).

با اینکه پژوهش‌های انجام شده در حیطه‌ی مفهوم‌سازی فرد از خدا به نسبت جامع و کافی است، ولی این پژوهش‌ها در بافت فرهنگ غربی و مذهب مسیحیت انجام شده است و کاربرد نتایج آن در بافت فرهنگ اسلامی ایران اعتبار لازم را ندارد. بنابراین، نیاز شدید به انجام پژوهش‌های بومی در این حوزه احساس می‌شود. بر این اساس، هدف اصلی پژوهش حاضر پیش‌بینی وسواس و فوبیا بر اساس مفهوم خدا در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۳۹۳ است.

روش کار

این پژوهش، از نوع توصیفی - همبستگی است. از جامعه‌ی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران تعداد ۳۶۷ نفر (۱۶۳ مرد و ۲۰۴ زن) با دامنه‌ی سنی بین ۱۸ تا ۲۵، به شیوه‌ی نمونه‌گیری طبقه‌یی سهمی بر مبنای دانشکده‌های مختلف و جنسیت دانشجویان به نسبت دانشکده‌ها، در سال ۱۳۹۳ انتخاب شدند (۲۸). در این نمونه‌گیری سهم دختران و پسران جداگانه بررسی شد. میانگین سنی برای پسران ۲۱/۶ با انحراف استاندارد ۲/۶ سال؛ و میانگین سنی برای دختران ۲۱/۱ با انحراف استاندارد ۲/۶ سال بود.

ملاک‌های ورود به پژوهش و خروج از آن شامل موارد ذیل بود: (۱) دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی تهران، (۲) نداشتن سابقه‌ی بستری در بیمارستان روانی، (۳) استفاده نکردن از داروهای روان‌گردان و (۴) رضایت دانشجو برای شرکت در پژوهش.

ابزارهای استفاده شده در این پژوهش عبارت است از:

۱) مقیاس مفهوم‌سازی فرد از خدا: این مقیاس شامل ۹۱ ماده و ۵ عامل (مذهبی - سنتی، در دسترس بودن، انتقام‌گیر، بی‌نهایت و غیرنافذ) است که با هدف ارزیابی صفات خداوند در یک مقیاس ۳ درجه‌یی لیکرت (از ۱= صفت مورد نظر خدا را از نظر شما توصیف نمی‌کند تا ۳= صفت مورد نظر خدا را کاملاً توصیف می‌کند) نمره‌گذاری می‌شود و دامنه‌ی نمره‌ها بین ۹۱ تا ۲۷۳ قرار دارد. ضریب همسانی درونی سؤال‌ها برای هر یک از عوامل فوق به ترتیب برابر با ۰/۹۴، ۰/۷۱، ۰/۸۳، ۰/۸۹ و ۰/۴۹ گزارش شده است (۱۰). در پژوهش حاضر این

یعنی دانشجویان پسری که در افعال خداوند ادراک غیرنافذ (نقصان) می‌کردند دارای فوبیای بیشتری بودند ($P < 0.05$).

رگرسیون می‌توان استفاده کرد. جدول شماره ۱ نشان می‌دهد که فوبیا با بُعد ادراک غیرنافذ (نقصان) در مفهوم‌سازی فرد از خدا همبستگی معناداری داشت.

جدول ۱) ماتریس همبستگی ابعاد مفهوم‌سازی فرد از خدا با وسواس و فوبیا در دانشجویان پسر

متغیرها	M	SD	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- وسواس	۱۱/۰۷	۷/۷۷	-					
۲- فوبیا	۲/۹۶	۳/۹۳	۰/۶۵۱**	-				
۳- مذهبی - سنتی	۱۲۹/۲۸	۲۱/۰۳	۰/۰۵۴	۰/۰۴۱	-			
۴- در دسترس بودن	۶/۹۱	۲/۲۴	۰/۰۴۳	۰/۰۹۱	-۰/۱۱۴	-		
۵- انتقام‌گیری	۲۱/۳۷	۴/۱۶	۰/۰۱۴	۰/۰۵۶	۰/۴۲۵**	۰/۴۶۸**	-	
۶- بی‌نهایت	۱۰/۸۰	۱/۸۹	۰/۰۲۶	۰/۰۵۸	۰/۸۶۶**	-۰/۲۲۱	۰/۲۶۶**	
۷- غیرنافذ	۴/۳۲	۱/۱۵	۰/۰۷۹	۰/۱۸۶*	-۰/۳۲۴**	۰/۵۹۸**	۰/۳۴۵**	-۰/۳۸۷**

$P < 0.01$ ** $P < 0.05$ *

جدول ۲) نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی فوبیا بر اساس مفهوم‌سازی فرد از خدا در دانشجویان پسر

متغیرها	R	R ²	Adj.R ²	F	B	SEB	Beta	t	آزمون دوربین/ واتسن	مفروضه‌ی هم‌خطی	ملاک	
پیش‌بین										تولرنس	VIF	
مفهوم‌سازی فرد از خدا (غیرنافذ)	۰/۲۴	۰/۰۶	۰/۰۳	۲/۰۶*	۱/۰۳*	۰/۳۶	۰/۳۰	۲/۸۵	۱/۹۷	۰/۰۱	۰/۰۱	فوبیا

نتایج جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که فقط متغیر غیرنافذ (نقصان) در مفهوم‌سازی فرد از خدا قدرت تبیین‌کنندگی داشت و ۶ درصد واریانس تغییرات در فوبیا بر اساس بُعد غیرنافذ در مفهوم‌سازی فرد از خدا تبیین‌پذیر بود. افزون بر این، نتایج نشان می‌دهد که فوبیا از طریق بُعد غیرنافذ

تبیین‌پذیر بود. به بیان دیگر فوبیا در دانشجویان پسری که مفهوم‌سازی مثبتی از خدا داشتند در سطح پایین‌تر و در دانشجویانی که مفهوم‌سازی منفی از خدا داشتند، در سطح بالاتری بود ($P < 0.05$).

جدول ۳) ماتریس همبستگی ابعاد مفهوم‌سازی فرد از خدا با وسواس و فوبیا در دانشجویان دختر

متغیرها	M	SD	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- وسواس	۱۰/۶۷	۲/۶۵	-					
۲- فوبیا	۲/۷۰	۳/۵۴	۰/۵۴۵**	-				
۳- مذهبی - سنتی	۱۳۲/۶۷	۱۶/۶۱	۰/۰۶۵	۰/۱۰۴	-			
۴- در دسترس بودن	۶/۹۴	۱/۸۳	-۰/۲۸۷**	۰/۰۹۳	۰/۲۵۶**	-		
۵- انتقام‌گیری	۲۱/۰۷	۴/۲۶	۰/۱۸۹*	۰/۰۷۶	۰/۴۶۷**	۰/۳۹۱**	-	
۶- بی‌نهایت	۱۱/۱۵	۱/۴۹	۰/۰۱۳	۰/۰۱۳	۰/۷۹۷**	-۰/۱۴۵*	۰/۳۲۴**	
۷- غیرنافذ	۴/۱۳	۰/۵۲	۰/۰۸۲	-۰/۰۲۳	-۰/۱۸۱*	۰/۱۸۷*	۰/۰۴۵	-۰/۲۱۳**

$P < 0.01$ ** $P < 0.05$ *

جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که وسواس با بُعد در دسترس بودن و انتقام‌گیری در مفهوم‌سازی فرد از خدا همبستگی مثبت و معناداری داشت. یعنی دانشجویان دختری که خداوند را در دسترس می‌دانستند وسواس کمتری داشتند ($P < 0.05$).

جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که وسواس با بُعد در دسترس بودن و انتقام‌گیری در مفهوم‌سازی فرد از خدا همبستگی مثبت و معناداری داشت. یعنی دانشجویان دختری که خداوند را در دسترس می‌دانستند وسواس کمتری داشتند ($P < 0.05$).

جدول ۴) نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی وسواس بر اساس مفهوم‌سازی فرد از خدا در دانشجویان دختر

متغیرها	R	R ²	Adj.R ²	F	B	SEB	Beta	t	آزمون دوربین/ واتسن	مفروضه‌ی هم‌خطی	ملاک	
پیش‌بین										تولرنس	VIF	
مفهوم‌سازی فرد از خدا (در دسترس بودن)	۰/۲۸	۰/۰۸	۰/۰۵	۳/۴۱*	۰/۹۴*	۰/۳۱	۰/۲۴	۳/۰۲	۲/۰۲	۰/۰۱	۰/۰۱	وسواس

سلامت روانی و کاهش نشانه‌های مرضی افراد می‌شود (۱۱)، ۱۳ و ۲۴).

این افراد صفات مثبت از قبیل خیرخواهی، هدایت‌کنندگی، همه جا حضور داشتن، قدرتمندی، پایداری و ثبات و همچنین مراقبت را به خدا نسبت می‌دهند و بیشتر از مقابله‌های اشتراکی و واگذاری امور به خدا استفاده می‌کنند و همین امر موجب می‌شود که با انواع مختلف استرس و فشارهای روانی مقابله کنند. برعکس افرادی که خداوند را دور از دسترس و انتزاعی می‌دانند بیشتر بر مقابله‌های ناکارآمد تأکید می‌کنند و مقابله‌های ناکارآمد در بسیاری از موقعیت‌های تهدیدآمیز توان لازم را برای آرام‌سازی و مقابله با فشارها ندارد. این تحقیق بر محوریت استنباط درست افراد از خداوند و تأثیر آن بر سلامت روانی و معنوی تأکید می‌کند. پژوهشگران کوشیده‌اند شواهدی را دال بر اینکه نوع برداشت از صفات و اسمای خداوند در سلامت تأثیر دارد معرفی کنند. بیشتر تحقیقات در این زمینه در کشورهای خارجی انجام شده؛ ولی پژوهش حاضر در کشور اسلامی ایران صورت گرفته است که با نتایج پژوهش‌های پیشین همسو است. این نقطه‌ی آغازی است که نشان می‌دهد در روان‌شناسی اسلامی یکی از مهم‌ترین حیطه‌های بررسی، چگونگی برداشت افراد از صفات و اسماء خداوندی است. هر چند این حیطه به کیفیت دل بستگی افراد به خدا ارتباط دارد (۳۰)، شکل‌دهنده‌ی بسیاری از سبک‌های زندگی و روش‌های مقابله‌ی نیز است. افرادی که صفات مثبت و حمایت‌گرانه‌ی خداوند را به او نسبت می‌دهند، دل بستگی‌شان به خدا ایمن است و از روش‌های مقابله‌ی توکل‌مدارانه و خدامحورانه راحت‌تر استفاده می‌کنند و می‌توانند منابع معنوی خود را در جهت سازگاری با زندگی و مشکلاتش بهتر به کار گیرند. درحالی‌که افراد با دل بستگی نایمن به خدا، به مفهوم‌سازی‌های منفی از خدا تمایل دارند و خداوند را دور از دسترس می‌دانند. این‌گونه افراد از روش‌های مقابله‌های معنوی مثل توکل به خدا، صبر و تفویض نمی‌توانند در جهت سازگاری خود با محیط‌های چالش‌آور به خوبی استفاده کنند و زندگی آنان با تنش‌های فراوان همراه خواهد بود.

با در نظر گرفتن یافته‌های مطالعه‌ی حاضر و مطالعات پیشین، می‌توان نتیجه گرفت که مفهوم‌سازی فرد از خدا یکی از معیارهایی است که با وسواس و فوبیای افراد رابطه دارد. افزون بر این، می‌توان با تأکید بر این متغیر و سرمایه‌گذاری روی آن، از وسواس و فوبیا و کاهش سلامت روان‌شناختی دانشجویان جلوگیری کرد. در نتیجه، پژوهش حاضر اهمیت سنجش نوع

نتایج جدول شماره‌ی ۴ نشان می‌دهد که فقط متغیر در دسترس بودن در مفهوم‌سازی فرد از خدا قدرت تبیین‌کنندگی داشت و ۸ درصد واریانس تغییرات در وسواس بر اساس بُعد در دسترس بودن در مفهوم‌سازی فرد از خدا تبیین‌پذیر بود. افزون بر این نتایج نشان می‌دهد که وسواس از طریق بُعد در دسترس بودن تبیین‌پذیر بود. به بیان دیگر وسواس در دانشجویان دختری که مفهوم‌سازی مثبتی از خدا داشتند در سطح پایین‌تر و در دانشجویانی که مفهوم‌سازی منفی از خدا داشتند، در سطح بالاتری بود ($P < 0.05$).

نتیجه‌گیری

نتیجه‌ی پژوهش حاضر نشان داد که کیفیت مفهوم‌سازی فرد از خدا با وسواس و فوبیا در دانشجویان دختر و پسر ارتباط دارد. علاوه‌براین، میزان وسواس و فوبیا از روی مفهوم خدا پیش‌بینی‌شدنی است. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، دانشجویان پسری که مفهوم مثبتی از خدا داشتند دارای فوبیای کمتر و دانشجویان دختری که مفهوم مثبتی از خدا داشتند دارای وسواس کمتری بودند. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه همسو است (۱۱-۱۶، ۲۰، ۲۳ و ۲۴). یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش آری‌ن‌دل و اتماء که در پژوهش خود نشان داده‌اند بین مفهوم‌سازی منفی از خدا با اختلالات شخصیتی و وسواس و فوبیا رابطه‌ی معناداری وجود دارد؛ و هر اندازه مفهوم‌سازی از خداوند در افراد منفی‌تر باشد، میزان وسواس و فوبیا و اختلالات شخصیتی آنان افزایش پیدا می‌کند، همسو است (۱۶). افزون بر این، افرادی که خداوند را خشمگین و نابخشودنی توصیف می‌کنند، نشانگان افسردگی در آنان بیشتر از افرادی است که خداوند را مهربان و بخشنده توصیف می‌کنند (۲۰). همچنین انگیزه‌های مذهبی با مفهوم خدا ارتباط دارد و شاخص‌های سلامت از قبیل اضطراب، وسواس، فوبیا و سازگاری روان‌شناختی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۲۱-۲۴).

گورساج اعتقاد دارد که مفهوم‌سازی فرد از خدا بسیار پیچیده‌تر و از نظر روان‌شناسی با معنی‌تر از آن چیزی است که با ارزیابی‌های مکرر درجات اعتقاد مذهبی به دست آید. او باور دارد که مفهوم‌سازی فرد از خدا ممکن است با تکرار شکل‌های مختلف نیایش، اعتقادات مذهبی، مناسک دینی، متغیرهای شخصیتی و سلامت روانی مرتبط باشد (۱۰). در هر حال تحقیقات نشان می‌دهد که مفهوم‌سازی مثبت از خدا و داشتن ارتباط نزدیک و عاطفی بیشتر با او موجب افزایش

تشکر و قدردانی می‌شود.

تضاد منافع

نویسندگان مقاله هیچ‌گونه تضاد منافی دربارۀ این پژوهش گزارش نکرده‌اند.

References

1. Blanco C, Okuda M, Wright C. Mental health of college students and their non-college-attending peers: results from the National Epidemiologic Study on Alcohol and Related Conditions. Arch Gen Psychiatry 2008;65:1429-37.
2. American College Health Association. American College Health Association-National College Health Assessment: Reference Group Data Report, spring. Baltimore, MD: American College Health Association. 2008.
3. Lawrence RT. Measuring the image of God: The God image inventory and the God images scales. J Psychol Theol. 1997;25:214-26.
4. Spero MH. Religious objects as psychological structures. Chicago, IL: University of Chicago Press;1992.
5. Rizzuto AM. The birth of the living God. Chicago, IL: University of Chicago Press; 1979.
6. Larson D, Larson S. Spirituality's potential relevance to physical and emotional health:A brief review of quantitative research. J Psychol Theol. 2003;31:37-51.
7. Benson H. Paper presented at the 1999 Annual Convention of the American Psychological Association. 1999.
8. Koenig HG. The healing power of faith. New York: Simon & Schuster.1999.
9. Kirkpatrick LA, Shaver P. An attachment-theoretical approach to romantic love and religious belief. Personality and Social Psychology Bulletin 1999;18:266-75.
10. Gorsuch RL. The conceptualization of God as seen in adjective ratings. J Sci Stud Relig. 1968;7:56-64.
11. Benson H. Timeless healing: The power and biology of belief. New York: Simon & Schuster1996.
12. Christy JH. Prayer as medicine. Forbes. 1998;161(6):136-7.
13. Easterbook G. Faith healers. New Republic. 1999;221:20-3.
14. Ellison CG, Levin JS. The religion-health connection: Evidence, theory and future directions.
15. Faneuli N. The spirituality of wellness. American

مجله‌ی پژوهش در دین و سلامت

مفهوم‌سازی فرد از خدا را در دانشجویان علوم پزشکی نشان می‌دهد و بیانگر این است که در صورت تعدیل مفهوم فرد از خدا در دانشجویان از شدت مشکلات روان‌شناختی آنان کاسته می‌شود. البته با توجه به پایین بودن مقدار ضرایب تبیین در پیش‌بینی وسواس و فوبیا با کیفیت در برداشت مفهومی دانشجویان از خدا باید احتیاط‌های لازم را لحاظ کرد. علاوه‌براین، می‌توان از ارتباط بین مفهوم فرد از خدا و وسواس و فوبیا، ارتباط علی بین آنان را نتیجه‌گیری کرد.

محدودیت‌ها و پیشنهادها

این پژوهش از نوع پس رویدادی (همبستگی و علی - مقایسه‌یی) است، بنابراین نمی‌توان به استنباط علت - معلولی بین متغیرهای آن اشاره کرد، بلکه فقط می‌توان یافته‌های حاصل را در پیش‌بینی متغیر وسواس و فوبیا از عوامل دیگر تبیین کرد. علاوه‌براین، ابزارهای به کار برده شده در پژوهش حاضر، ابزارهای خودگزارشی است، این‌گونه ابزارها به توان یادآوری افراد شرکت‌کننده از رخدادها و حالات خود در گذشته محدود است. در نهایت اینکه نمونه‌ی پژوهش حاضر دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهر تهران بود، از این‌رو، تعمیم نتایج آن به دیگر دانشجویان باید با احتیاط صورت گیرد.

پیشنهاد می‌شود برای استفاده از یافته‌های پژوهش حاضر؛ روان‌شناسان، مشاوران و مربیان محدودیت‌ها را لحاظ کنند، از جمله استفاده‌های آموزشی و کاربردی یافته‌ها که می‌توان به استفاده‌ی برنامه‌ریزان، والدین و روان‌شناسان اشاره کرد. علاوه بر پیشنهادها عملی برای بهبود وضعیت سلامت روان، پیشنهاد می‌شود پژوهشگران در طرح‌های خود به جای طرح‌های پس رویدادی از طرح‌های آزمایشی با گروه کنترل استفاده کنند تا بتوان رابطه‌ی علت - معلولی بین متغیرها ایجاد کرد. علاوه‌براین، پیشنهاد می‌شود از روش‌های مختلط تحقیق که در آن ترکیبی از روش‌های کیفی و کمی است، بهره گرفته شود تا اعتبار و عمق یافته‌ها افزایش یابد. مثلاً استفاده از روش‌های مصاحبه و مشاهده در کنار پرسش‌نامه‌ها می‌تواند اطلاعات دقیق‌تری را در اختیار پژوهشگران قرار دهد.

قدردانی

این مقاله با هزینه‌ی شخصی نویسندگان به انجام رسیده؛ و حامی مالی نداشته است. از همه‌ی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران که در این پژوهش یاریگر پژوهشگران بوده‌اند،

دوره‌ی ۴، شماره‌ی ۴، پاییز ۱۳۹۷

Fitness. 1997;15:42-6.

16. Arrindell WA, Ettema JHM. SCL90-R. Handleiding bijeen multidimensionele psychopathologie indicator [Manual Multidimensional Psychopathology Indicator]. Lisse:Swets En Zeitlinger. 1986.

17. Kaiser R. Concept of God: The relationship to depression in psychiatric patients. D.S.W., Fordham University. Dissertation Abstract International. 1991.

18. Schaap-Jonker H, Eurelings-Bontekoe E, Piet J, Verhagen, Zock. Image of God and personality pathology: an exploratory study among psychiatric patients. Ment Health Relig Cult. 2002;5(1):55-71.

19. Eurelings-Bontekoe EHM, Hekman-Van, Steeg J, Verschuur MJ. The association between personality, attachment, psychological distress, church denomination and the God concept among a non-clinical sample. Ment Health Relig Cult. 2005;8:141-54.

20. Ingersoll-Dayton B, Torges C, Krause N. Unforgiveness, rumination, and depressive symptoms among older adults. Aging Mental Health. 2010;14(4):439-49.

21. Pargament KI. The psychology of religion and coping: Theory, research and practice (New Ed.). New York: Guilford. 1997.

22. Pargament KI, Kennell J, Hathaway W, Grevengoed N, Newman J, Jones W. Religion and the problem-solving process: Three styles of coping. J Sci Stud Relig. 1988;27:90-104.

23. Gorsuch RL, Wong-McDonald A. A multivariate theory of God concept, religious motivation, locus of control, coping, and spiritual well-being. J Psychol Theol. 2004;32:318-34.

24. Schaefer CA, Gorsuch RL. Psychological Adjustment and Religiousness: The Multivariate Belief-Motivation Theory of Religiousness. J Sci Stud Relig. 1991;30(4):448-61.

25. Costa S, Gugliandolo MC, Barberis N, Larcian R. The Mediatonal Role of Psychological Basic Needs in the Relation Between Conception of God and Psychological Outcomes. Journal of Religion and Health. 2014.

26. Koenig H, King D, Carson VB. Handbook of religion and health. Oxford: Oxford University Press. 2012.

27. Stroebe S, Draper S, Whitehead AL. Images of a loving God and sense of meaning in life. Social Indicators Research. 2013;111:25-44.

28. Delaware A. Theoretical and practical research in the humanities and social sciences. edition T, editor. Tehran1999.

29. Deragostis LR, Lipman RS, Covi C. SCL 90-R: An out patient psychiatric rating scale-preliminary report. Psychopharmacology Bulletin. 1973;9:13-27.

30. Kirkpatrick LA. Attachment, evolution, and the psychology of religion. New York: The Guilford Press. 2005.